

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1924 kl. 1 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående statsbidrag i vissa fall för underlättande av långt från skola boende skolpliktiga barns skolgång.

I en inom andra kammaren av herr *Sehlin m. fl.* avgiven motion, nr 326, hemställes, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning angående behovet och lämpligheten av statsbidrag i vissa fall för underlättande av skolgång för långt från skola boende skolpliktiga barn samt sedan framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över densamma har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat skolöverstyrelsens yttrande, vilket såsom bilaga finnes fogat till detta utlåtande.

I den föreliggande motionen föreslås en skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning angående behovet av statsbidrag i vissa fall för underlättande av skolgång för långt från skola boende skolbarn. Motionärerna tänka sig, att en eventuell sådan utredning skulle omfatta frågorna om möjligheten att uppföra nya skolhem, att inackordera barnen hos enskilda och att för dem anordna skjutsning.

Utskottet.

Vad frågan om inrättande av skolhem beträffar, erinrar skolöverstyrelsen i sitt yttrande därom, att dylika hem redan uppförts eller äro under uppförande i vissa av våra nordligaste skoldistrikt, detta med anlitande av statsanslag, som under åren 1920, 1921 och 1922 utgått med ett sammanlagt belopp av 240,000 kronor.

Även för inackordering av fattiga skolbarn ha under en längre följd av år beviljats statsbidrag, uppgående till 125,000 kronor årligen och avsedda för lappmarksförsamlingar i Västerbottens och Norrbottens län samt ett par församlingar i Jämtlands län. För övriga skoldistrikt inom landet ha icke några sådana anslag anvisats.

År 1916 erhöi emellertid skolöverstyrelsen i uppdrag att jämväl beträffande andra Norrlandslän än de nämnda — eventuellt också närgränsande delar av Svealand — verkställa undersökning om önskvärheten av inackordering för fattiga skolbarn. Denna utredning gav vid handen, att följande antal skoldistrikt ansågos vara i behov av statsbidrag för dylik inackordering.

I *Värmlands län* ansågos 12 skoldistrikt behöva sådant statsbidrag.

Inom *Kopparbergs läns* södra inspektionsområde syntes intet dylikt behov föreligga, medan det däremot kunde påvisas inom 3 skoldistrikt i det norra inspektionsområdet.

Inom *Gävleborgs län* förefanns nämnda behov i 7 skoldistrikt.

I *Västernorrlands län* ansågs intet behov av dylikt understöd föreligga inom Medelpads inspektionsområde men kunde konstateras i ett flertal distrikt inom Ångermanlands inspektionsområde.

I *Jämtlands, Norrbottens och Västerbottens län* var givetvis behovet inom de olika skoldistrikten av inackorderingsbidrag synnerligen kännbart.

Emellertid har denna undersökning ännu icke lett till något resultat utan är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Den i år föreliggande motionen syftar emellertid längre än ovannämnda skrivelse till skolöverstyrelsen av 1916: motionärerna önska nämligen, att lämpligheten av inackordering, skolhem och skjutsning för ifrågavarande barn måtte undersökas icke endast med hänsyn till de barn, som bo i de norrländska skoldistrikten och angränsande distrikt, utan även beträffande barnen i landets övriga skoldistrikt. Det är sålunda en allsidig, hela landet omfattande undersökning, som motionärerna avse.

Utskottet kan icke underlåta att finna en sådan anhållan synnerligen behjärtansvärd, i synnerhet som det viktiga ändamålet synes kunna uppnås utan att bereda statsverket allt för betungande upppoffringar. I en del fall torde till och med besparingar kunna åstadkommas. Nu måste ofta skola inrättas även för ett synnerligen litet barnantal, men kunde sådana barn inackorderas eller erhålla skjutsning på sätt här föreslås, minskades eller försvunne behovet av dylika små skolor. Härtill kommer, att det ofta är ytterligt svårt att erhålla kompetenta lärare till dessa avlägset liggande skolor. Kunde undervisningen mera koncentreras, är det givet, att resultatet av skolans arbete i många fall skulle bliva bättre och värdefullare än vad det nu kan bliva. Särskilt vill utskottet betona den stora betydelse detta kunde få för en lämpligare organisation av fortsättningskolan.

Emellertid torde det böra påpekas, att igångsättandet av här åsyftade utredning ej får verka fördröjande på lösningen av frågan om statsbidrag för uppförande av byggnader för folkskoleväsendet i riket; det torde i själva verket vara lämpligt, att båda dessa frågor prövades i samband med varandra.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet föreslå,

att andra kammaren för sin del måtte anhålla, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning angående behovet och lämpligheten av statsbidrag i vissa fall för underlättande av skolgång för långt från skola

boende skolpliktiga barn samt sedan framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 11 mars 1924.

På utskottets vägnar:

LARS DALGREN.

Närvarande vid detta ärendes slutbehandling: herrar *Dalgren, Wallerius, Svensson* i Långelanda, *Öhman, Dahlén, Molin, Rydström*, fru *Thüning*, herrar *Jonsson* i Mörkhult och *Gardell*.

Reservation

av herr *Nilsson* i Hörby.

Bilaga.

Till riksdagens Andra kammares första tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 15 februari 1924 har skolöverstyrelsen anbefallts att till Eder avgiva yttrande rörande en av hr *Sehlin* m. fl. väckt motion (nr 326) om skrivelse till Kungl. Maj:t angående statsbidrag i vissa fall för underlättande av långt från skola boende skolpliktiga barns skolgång, och får överstyrelsen i anledning härav anföra följande.

Motionärerna framhålla, att här ifrågavarande statsbidrag skulle kunna tilldelas skoldistriktet för bland annat följande ändamål: uppförande av skolhem, där sådant kunde anses lämpligt, inackordering av skolbarn hos enskilda och anordnande av skolskjutsar.

Till en början vill överstyrelsen erinra om att statsbidrag till uppförande av skolhem i enlighet med beslut av 1919 års riksdag utgått under åren 1920, 1921 och 1922 med ett sammanlagt belopp av 240,000 kronor. Med understöd av nämnda anslag hava skolhem uppförts eller äro under uppförande i *Arvidsjaur, Arjeplogs, Jockmocks* och *Överkalix* skoldistrikt.

Även till inackordering av skolpliktiga barn har under en följd av år statsbidrag utgått. Första gången sådant anslag beviljades var år 1902. Anslaget, som är begränsat till lappmarksförsamlingar i *Västerbottens* och *Norrbottnens* län, utgår för närvarande med 125,000 kronor, varjämte till *Hotagens* och *Frostvikens* församlingar i *Jämtlands* län utgår ett extra anslag till samma ändamål å högst 3,000 kronor.

Otvivelaktigt förefinnes även i andra delar av riket än de båda nordligaste länen ett kännbart behov av att genom inackordering av folkskolebarn åvägbringa lättnad i skolgången och en önskvärd inskränkning av de fåtaligt besökta skolornas antal. Överstyrelsen vill i detta avseende endast erinra om

en av dåvarande folkskoleöverstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts uppdrag utarbetad och den 6 november 1917 till Kungl. Maj:t överlämnad utredning angående upphjälpanDET av skolväsendet i vissa glest befolkade trakter. Nämnda utredning omfattade samtliga inspektionsområden inom de norrländska länen samt inom Kopparbergs och Värmlands län och gav vid handen, att skolväsendet inom ett stort antal av till ifrågavarande inspektionsområden hörande skoldistrikt skulle i avsevärd mån kunna upphjälpas genom beredande av statsanslag för inackordering av visst antal från skolan avlägset boende barn. Att samma förhållande råder även beträffande vissa glest befolkade områden i sydligare delar av landet, och framför allt i åtskilliga skärgårdsförsamlingar, torde få anses givet.

Frågan om statsanslag för anordnande av skolskjutsar torde icke tidigare hava varit föremål för prövning av statsmakterna i vårt land. Förutsättningarna för anordnande av skolskjutsar synas emellertid på grund av kommunikationsväsendets, särskilt biltrafikens, utveckling under den senaste tiden vara väsentligt större nu än tidigare. Enligt överstyrelsens uppfattning torde synnerligen starka såväl ekonomiska som pedagogiska och hygieniska skäl föreligga för en närmare utredning av här ifrågavarande angelägenhet. Icke minst för åstadkommande av en ändamålsenlig och i möjligaste mån kostnadsbesparande organisation av fortsättningsskolan torde denna fråga vara av betydelse.

Överstyrelsen anser sig emellertid i detta sammanhang böra framhålla angelägenheten av, att en utredning rörande lämpligaste sättet att främja de långt från skola boende barnens skolgång icke må verka fördröjande eller hindrande på lösningen av den likaledes på riksdagens prövning beroende frågan om statsbidrag för uppförande av byggnader för folkskoleväsendet i riket, då vikten och betydelsen av sistnämnda fråga givetvis kvarstår oavsett ett bifall till herr Sehlins m. fl. motion.

På grund av det anförda får överstyrelsen som sin uppfattning framhålla, att en utredning i av motionärerna angivet avseende skulle vara synnerligen önskvärd.

Stockholm den 19 februari 1924.

B. J:n BERGQVIST.

Per Holmén.

Henning Bruce.